

Do pobrania:

[Katalog publikacji IPN
jesień-zima 2018](#)

[Katalog IPN
na 100-lecie odzyskania niepodległości](#)

Zapowiedzi wydawnicze IPN

Poszukiwanie i identyfikacja ofiar zbrodni systemów totalitarnych. Doświadczenia polskie w kontekście europejskim, red. Marcin Zwolski, Białystok - Warszawa 2018, 368 s., ISBN: 978-83-8098-447-9

Systemy totalitarne XX w. pozostawiły po sobie wiele ofiar, których miejsca spoczynku do dzisiaj pozostają nieznanne. Rozwój nauki sprawił jednak, że coraz więcej z tych miejsc udaje się odnaleźć, a nierzadko nawet ustalić tożsamość znajdujących się w nich szczątków. Wymaga to współpracy specjalistów z wielu różnych dziedzin – historyków archeologów, antropologów, lekarzy medycyny sądowej, genetyków. Ogromne znaczenie ma wymiana doświadczeń między badaczami z różnych państw. Autorzy zamieszczonych w publikacji tekstów przedstawiają na konkretnych przykładach, jak wygląda poszukiwanie miejsc pochówku ofiar, a następnie proces ich identyfikacji. Ponieważ wszystkie te działania nie tylko są istotne dla rodzin ofiar, ale mają też wymiar społeczny, publikację uzupełnia zapis dyskusji dotyczącej tego, jak uczyć o zbrodniach totalitarnych i ich ofiarach.

Jacek Kiełpiński, *Oni tu przyszli. Wspomnienia Marianny Piątek z domu Wojdan, świadka mordu w Lubieszowie na Polesiu, gdzie dwustu Polaków spalono żywcem*, Warszawa 2018, 184 s., ISBN 978-83-8098-505-6
Naprawdę ciepło było. Wyjątkowo ciepło. I cicho. Oni szli z bronią. [...] Pięciu było tych banderowców. Wszyscy uzbrojeni. Szli szybko, zamasyście, od strony Derewka w stronę Lubieszowa. Przeraziliśmy się. Przecież nasz tato pojechał do miasta! Zginie! Niewiele minęło czasu, a dym zaczął lecieć i unosić się nad miastem. [...] A tu nagle tato jedzie! Wraca z Lubieszowa, stoi na wozie, konia popędza, a konia miał takiego dobrego, młodego. [...] Gdy wpadł do domu, zaraz zaczął opowiadać. Jeden Ukrainiec mu dał znak, powiedział: „Oni tu przyszli”. Chyba tylko to powiedział: „Oni tu przyszli”. I tato od razu zrozumiał.

Obrzeża społeczne komunistycznej Warszawy (1945–1989), red. Patryk Pleskot, Warszawa 2018, 304 s., ISBN 978-83-8098-468-4.
Seria wydawnicza: Warszawa nie?pokonana, tom XVIII
Przyjmując punkt widzenia ludzi z obrzeży społecznych – wykluczonych, stygmatyzowanych, żyjących na marginesie – odchodzimy od „wielkiej polityki”: nie zauważamy brutalnej rozprawy władz z legalną opozycją w latach czterdziestych, stalinowskich aresztowań, setek tysięcy ludzi na placu Defilad w październiku 1956 r., pałowanych studentów w marcu 1968 r., robotników Ursusa, niezliczonych mas pielgrzymów czekających na polskiego Papieża, demonstracji z czasów „Solidarności”, czółgów w grudniu 1981 r., tysiący żałobników oplakujących Grzegorza Przemyska i ks. Jerzego Popiełuszkę. Dostrzegamy za to rzeczywistość czającą się gdzieś w podziemnym nurcie miejskiego życia: na opuszczonych ulicach, w ciemnych zaułkach, we wnętrzu suteryn. Podobnie jak „na powierzchni”, tu także toczyło się życie, w którym nie brakowało ludzkich dramatów i krzywdy, silnych emocji, ale też zobojętnienia i apatii.

Miloš Doležal, *Jakby nam już dzisiaj przyszło umrzeć. Dramat życia, kapłaństwa i męczeńskiej śmierci czyhoskiego proboszcza ks. Josefa Toufara*, Warszawa 2018, 504 s., ISBN: 978-83-8098-516-2
Biografia czeskiego księdza męczennika Josefa Toufara, proboszcza z Czyhoszczy na Wysoczyńie. 11 grudnia 1949 r. podczas odprawianej przez niego w czyhoskim kościele mszy świętej kilkakrotnie poruszył się krzyżyk ołtarzowy. Władze uznały, że zostało to sfingowane przez Toufara. Księdza aresztowano i brutalnymi metodami zmuszano do tego, by przyznał się do skonstruowania oszukańczego mechanizmu, za pomocą którego rzekomo poruszał krzyżykiem. W wyniku tortur ks. Toufar zmarł, został potajemnie pochowany w zbiorowym grobie na cmentarzu w miejscowości Ďáblice (dziś część Pragi).

Anna Wiśniewska-Grabarczyk, „Czytelnik” ocenzurowany. *Literatura w kryptotekstach – recenzjach cenzorskich okresu stalinizmu (na materiale GUKPPIW z 1950 roku)*, Warszawa 2018, 192 s., ISBN: 978-83-8098-439-4
Praca dzieli się na sześć części: wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie. Rozdział I, *Tematyka poruszana w recenzjach cenzorskich*, obejmuje następujące zagadnienia: II wojna światowa w literaturze dla dzieci i młodzieży, rugowanie magii i elementów nadprzyrodzonych z literatury adresowanej do najmłodszych, wizerunek socrealistycznej „nowej rodziny” i „nowego człowieka”, kwestie obyczajowe w literaturze końca lat czterdziestych i początków lat pięćdziesiątych. W rozdziale II, *Recenzja cenzorska jako kryptotekst*, autorka formułuje definicję recenzji cenzorskiej. Jej zdaniem cenzorska wypowiedź oceniająca, posiadająca cechy recenzji literackiej, wydawniczej, naukowej i tekstu propagandowego, to kryptotekst, czyli tekst niejawnym o celowo ograniczonej dystrybucji. W rozdziale III, *Struktura i język recenzji cenzorskiej*, kontynuowane są rozważania związane z recenzją jako typem tekstu. Dotyczą one m.in. trójdzielnej budowy recenzji (streszczenie, ocena, decyzja) czy podziału cenzorskich ocen ze względu na różne kategorie: cenzurowanie ze względu na temat, okoliczności powstania utworu, autora, społeczną użyteczność książki, wydawnictwo, czas złożenia do GUKPPIW. Rozdział IV, *Cenzorska nadgorliwość? Strategie cenzorskie wobec twórców i tematów „wygodnych”*, poświęcony jest sposobom oceniania i losom edytorskim książek, w których w pełni ujawnia się socrealistyczna poetyka. Jako przykład tekstu uznanego w GUKPPIW za pisany „na zamówienie nowej rzeczywistości” zostało wybrane opowiadanie *Przy budowie* Tadeusza Konwickiego.

Krzysztof Langowski, „*O honor i sztandar, który nas skupia*”. *Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce (1943–2013)*, Warszawa 2018, 780 + wkł. il. s. 32, ISBN: 978-83-8098-422-6, „Monografie”, t. 136
Praca doktorska poświęcona Instytutowi Józefa Piłsudskiego w Ameryce, założonemu przez środowisko piłsudczykowskie na emigracji w 1943 r. Autor przedstawia na wstępie dzieje Instytutu Badania Najnowszej Historii Polski w Warszawie, działającego w dwudziestolecie międzywojennym, do którego tradycji i działalności odwoływali się twórcy IJPA. Publikację uzupełnia materiał ikonograficzny.

Tomasz Sikorski, *Outsider. Sprawa Wojciecha Bąka*. Wybór źródeł, IPN, Uniwersytet Szczeciński, Warszawa 2018, 232 s., ISBN WNUS – 978-83-7972-237-2, ISBN IPN – 978-83-8098-532-2
Wojciech Bąk należał i ciągle należy do pisarzy prawie całkowicie nieznanych, zapomnianych, wyrugowanych z pamięci zbiorowej. Wśród literaturoznawców i historyków określany jako średnio utalentowany pisarz trzeciego, czwartego szeregu, usytuowany gdzieś na marginesie współczesnej literatury. Kochany w rodzinnym Ostrowie Wielkopolskim, pamiętany w Poznaniu, w którym mieszkał przez całe swoje dorosłe życie. Ale chyba tylko tam. Przez dziesiątki lat pisano o życiu Wojciecha Bąka stroniczo. Najczęściej powielano zniekształcane, a czasami zakłamywane przez wiele dziesięcioleci informacje o jego obłądnie (chorobie psychicznej), nienormalności, alkoholizmie i homoseksualizmie. [...] Mówiono i pisano o nim jako o ekscentryku nie lubiący ludzi, unikającym przyjaźni, gwałtowniku, nieznośnie pryncypialnym polemista, „staroświeckim” samotniku przesiadującym całymi dniami przy zawalonym papierami biurku. To był jego własny świat – azyl, w którym mógł się czuć wolny i bezpieczny. Wśród książek, maszynopisów, ze stosem połamanych ołówków, z wychudzonym psem przybłądą u boku. [...] Zacierana przez ludzi i upływający czas „sprawa Wojciecha Bąka” kołatała się w głowach polskiej inteligencji powojennej, najczęściej zniekształcona, niedopowiedziana, nierzadko również świadomie zakłamywana. Z czasem stała się wyrzutem sumienia, który starano się zagłuszyć okazjonalnymi artykułami przypominającymi pisarza, jego zapomnianą twórczość i dramat, jaki mu zgotowały komunistyczne władze i część „kolegów po piórze”.

Tobie, Polsko, na śmierć i życie! Mogiły powstańców wielkopolskich poległych i zmarłych w latach 1918-1920, red. Adam Pleskaczyński, IPN, Wielkopolski Urząd Wojewódzki, Poznań – Warszawa 2018, 408 s., ISBN: 978-83-8098-540-7

Książka prezentuje wszystkie odnalezione i zinwentaryzowane na podstawie badań terenowych mogiły poległych oraz zmarłych z ran i chorób powstańców wielkopolskich wymienionych w publikacji W. Olszewskiego i Ł. Jastrzęba „Lista strat Powstania Wielkopolskiego od 27 grudnia 1918 roku do 8 marca 1920 roku” (wyd. 2, Koszalin 2009). Informacje zostały wzbogacone zdjęciami i dokumentami archiwalnymi, prezentacją sylwetek wybranych poległych itp. Publikacja przygotowano wspólnie z Wielkopolskim Urzędem Wojewódzkim w Poznaniu. Książka poprzedzona jest słowem wstępnym Prezydenta RP Andrzeja Dudy i składa się z trzech rozdziałów poświęconych różnym aspektom powstania wielkopolskiego oraz właściwej ewidencji grobów. Autorem pierwszego rozdziału pt. Wielkopolska wiktoria jest Janusz Karwat, drugiego rozdziału pt. Problematyka strat osobowych powstania wielkopolskiego – Łukasz Jastrzęb natomiast trzeciego pt. Miejsca pochówku powstańców wielkopolskich z lat 1918-1920 – Adam Pleskaczyński. Zasadniczą częścią publikacji jest Wykaz grobów powstańców wielkopolskich poległych i zmarłych w latach 1918-1920, który został opracowany przez Bartosza Biegałę, Sławomira Józefiaka i Adama Kaczmarka pod red. naukową Adama Pleskaczyńskiego. W książce umieszczono również bibliografię i przypisy, spis źródeł ikonograficznych oraz wykaz nazwisk znajdujących się na inskrypcjach nagrobnych.

Michał Konarski (scenariusz), Hubert Ronek (rysunki), *Srebrni na szlakach Niepodległej*, koncepcja i konsultacja historyczna Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2018, Warszawa 2018, 152 s., ISBN: 978-83-8098-525-4

Seria trzech komiksów wzbogaconych o prolog i epilog ukazuje losy jednej z wielu polskich rodzin, rozdartych pomiędzy trzy państwa zaborcze. Ich przedstawiciele – trzej kuzyni: Mikołaj, Jan i Kacper Srebrni, wychowani w duchu patriotycznym przez seniora rodu, powstańca styczniowego dziadka Melchiora – muszą sprostać wyzwaniom I wojny światowej. Ten konflikt międzynarodowy, w którym w trzech różnych armiach walczyły miliony Polaków (często wbrew własnej woli i przeciwko sobie), rodził także realne nadzieje odzyskania niepodległości. O różnych, skomplikowanych i krętych drogach prowadzących do wolnej Polski opowiadają trzy odrębne historie kuzynów. Są one reprezentatywne dla losów tysięcy Polaków, biorących tak jak oni udział w inicjatywach niepodległościowych. Mimo różnych doświadczeń wszyscy bohaterowie spotykają się w jednym Wojsku Polskim, aby stawić czoła najazdowi bolszewickiemu w 1920 r.

Obszar Centralny Zrzeszenia WiN 1945-1947, red. Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2018, 732 s., ISBN: 978-83-8098-524-7

Publikacja ukazuje losy najsilniejszej struktury konspiracji antykomunistycznej – Obszaru Centralnego Zrzeszenia WiN. W jego dziejach jak w soczewce skumulowały się wszystkie problemy konspiracji nurtu poakowskiego. Kryzys dowództwa, brak jednolitej, spójnej koncepcji prowadzenia działalności niepodległościowej, faktyczna dobrowolna utrata kontroli nad strukturami terenowymi. Historia Zrzeszenia jawi się w publikacji jako historia koncepcji organizacyjnej wewnętrznie sprzecznej, która w Obszarze Centralnym nigdy nie doczekała się pełnej realizacji.

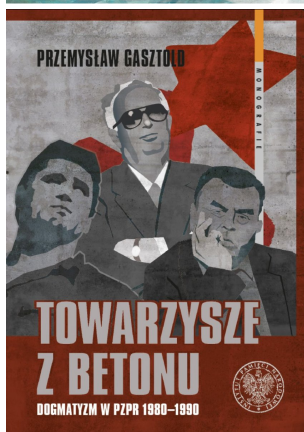
Niepodległość na Namiestnikowskiej, scenariusz i grafika Tomasz Wilczkiewicz, konsultacja historyczna Marcin Kruszyński, Lublin-Warszawa 2018, 40 s.

Publikacja przygotowana przez Oddział IPN-KŚZpNP w Lublinie. Komiks dla młodzieży znanego lubelskiego rysownika Tomasza Wilczkiewicza opowiada o wydarzeniach w Lublinie na przełomie października i listopada 1918 r. Bohaterami są młodzi mieszkańcy miasta starający się czynnie uczestniczyć w dziejącej się na ich oczach historii. Po 123 latach zaborów Polska odzyskuje niepodległość. Rozbrajanie Austriaków, ustąpienie generalnego gubernatora, próba utworzenia nowego rządu przez Radę Regencyjną, powstanie Tymczasowego Rządu Ludowego Republiki Polskiej. Wartka akcja, ciekawe dialogi w atrakcyjnej dla młodzieży formie komiksu.

Pochód zimowy 1918-1920. Epopeja 5. Dywizji Syberyjskiej, scenariusz Sławomir Zajączkowski, rysunki Krzysztof Wyrzykowski, koncepcja, konsultacja i wkładka historyczna Kazimierz Krajewski, Tomasz Łabuszewski, Warszawa 2018, 64 s.

Komiks ukazuje losy 5. Dywizji Syberyjskiej - jednej z zapomnianych polskich jednostek tworzonych masowo w latach 1914-1920 na terenie Imperium Rosyjskiego. Formacja ta składała się z ochotników z bardzo różnych środowisk: żołnierzy byłej armii rosyjskiej, jeńców z armii austro-węgierskiej, niemieckiej, potomków zesłańców, rzuconych w wir okrutnej wojny domowej rozpętanej przez bolszewików. Mimo ekstremalnie trudnych warunków syberyjskiej zimy potrafili oni do końca zachować bohaterską postawę, z poświęceniem walcząc z przeważającymi siłami wroga.

Przemysław Gasztold, *Towarzysze z betonu. Dogmatyzm w PZPR 1980-1990*, Warszawa 2018, 832 s., ISBN: 978-83-8098-420-2

Cezura czasowa pracy to lata 1980-1990. W tym okresie na czele partii stało czterech I sekretarzy KC, którzy prowadzili odrębną politykę wewnętrzną. Tendencja zachowawcza cieszyła się wśród członków partii największą popularnością na początku lat osiemdziesiątych, gdyż w momencie politycznego przesilenia władze nie były w stanie zapobiec żywiołowemu tworzeniu nieformalnych grup partyjnych. Pacyfikacja zorganizowanych form dogmatyzmu, przeprowadzona przez gen. Jaruzelskiego w latach 1982-1983, spowodowała zanik instytucjonalnych form marksistowskiej ortodoksji, ale dogmatyzm jako postawa polityczna był obecny w życiu partii aż do XI Zjazdu PZPR w styczniu 1990 r.

Jan Olszek, *Podziemne dziennikarstwo. Funkcjonowanie głównych pism informacyjnych podziemnej „Solidarności” w Warszawie w latach 1981-1989*, Warszawa 2018, 792 s + 8 s. wkładka, ISBN: 978-83-8098-396-0

Książka pokazuje historię siedmiu podziemnych pism informacyjno-publicystycznych wychodzących w Warszawie w latach 1981-1989: „CDN - Głosu Wolnego Robotnika”, „KOS-a”, „Przeglądu Wiadomości Agencyjnych”, „Tygodnika Mazowsze”, „Tygodnika Wojennego”, „Wiadomości” i „Woli”. Autor ich dzieje analizuje z różnych perspektyw; opisuje funkcjonowanie podziemnych redakcji, konspiracyjne systemy druku i kolportażu, politykę informacyjną poszczególnych pism, prowadzone na ich łamach dyskusje publicystyczne, działania aparatu bezpieczeństwa skierowane przeciwko ich twórcom oraz środowisko podziemnych dziennikarzy, drukarzy, kolporterów i ich współpracowników. Atutem pracy jest szerokie wykorzystanie dorobku innych nauk humanistycznych i społecznych (m.in. socjologii i medioznawstwa) oraz uwzględnienie w analizach stosowanych w nich kategorii. Dzieje opisywanych w książce środowisk osadzone są na tle historii niezależnego ruchu wydawniczego w PRL oraz dawniejszych tradycji wydawania konspiracyjnej prasy, a także zjawiska samizdatu w innych państwach bloku sowieckiego.

